

Rodna Gruda

Biseri Pokrajinskega muzeja Ptuj - Ormož

Highlights of Pokrajinski muzej Ptuj Ormož

Objavljeno dne/Published on: 04.06.2015

Avtor članka/Article Author: Edita Žugelj

Pred letošnjim srečanjem Dobrodošli doma, ki bo v najstarejšem dokumentiranem mestu na Slovenskem – na Ptuj, smo se odločili predstaviti tamkajšnji Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož. Ptuj je bil zaradi svoje strateške lege poseljen že v pradavnini, zato bogata in raznolika kulturna dediščina, odkrita na tem območju, ne preseneča. Kot spomenik je zavarovano tudi staro ptujsko mestno jedro, muzej pa ima za zdaj kar enajst različnih lokacij.

Prior to this year's Welcome home gathering, which will be held in the oldest documented Slovenian Town Ptuj, we have decided to present their regional museum Pokrajinski muzej Ptuj Ormož. Due to its strategic position, Ptuj was inhabited as far back as in the ancient times, so their rich and diverse cultural heritage doesn't come as a surprise. The old town center is part of the cultural heritage and the museum's facilities stretch to eleven different locations.

Ferkova zbirka egipčanskih mask.

Kot je za Rodno grudo povedal **Andrej Brence**, v.d. direktorja Pokrajinskega muzeja Ptuj - Ormož, je na območju današnje Slovenije ptujski muzej za ljubljanskim (1821) in celjskim (1882) tretja najstarejša tovrstna ustanova. Ptujski muzej pa je v 122-letnem obstoju s svojim delovanjem in zbirkami ves čas skrbel za prepoznavnost kulturne dediščine s ptujsko-ormoškega območja doma in na tujem.

Zgodovina muzeja

Arheološke ostaline rimskega mesta *Colonia Ulpia Traiana Poetovio* so preučevali davno pred ustanovitvijo muzeja. Že leta 1830 je ptujski kurat Simon Povoden z vzdavo rimskih kamnitih spomenikov v ostenje mestnega stolpa zasnoval najstarejši muzej na prostem, *sub divo*, na območju današnje Slovenije; v čast ustanovitelja so ga poimenovali Povodnov muzej. Leta 1893 so člani Tujskoprometnega društva Ptuj ustanovili Muzejsko društvo. Njihov namen je bil preprečiti, da bi bogate arheološke izkopanine odnašali v muzeje v Gradec in na Dunaj. Sprva so v prostorih nekdanje gimnazije, v današnji Prešernovi ulici, razstavili le arheološke predmete, leta 1895 pa je prof. Franc Ferk muzeju poklonil obsežno zasebno zbirko, ki so jo sestavljale muzealije različnih zvrsti. Tako se je muzej zaradi bogatega volila preimenoval v Mestni Ferkov muzej. Eden najpomembnejših dosežkov v zgodovini muzeja je zaščita I. mitreja na Spodnji Hajdini in III. mitreja na Zgornjem Bregu v letih 1899 in 1914 na mestih odkritij. Arheologi so na tem območju do leta 1987 odkrili že pet Mitrovih svetišč.

Muzejske zbirke so bile v gimnazijski stavbi preveč utesnjene, zato je ptujska občina leta 1928 odkupila ob jožefinskih reformah ukinjeni dominikanski samostan in do novembra so muzejske zbirke preselili v obnovljene prostore. Leta 1945 je bil muzeju v upravljanje zaupan še grajski kompleks, kjer se je skoraj v celoti ohranila oprema zadnjih lastnikov Herbersteinov.

Knjižnica in arhiv sta se od muzeja odcepila leta 1954 in 1955 ter se oblikovala v samostojni ustanovi.

Od 1963. sta bili ustanoviteljici muzeja Mestna občina Ptuj in Občina Ormož. S priključitvijo ormoške občine je dobil muzej širši pomen, zaradi večjega teritorialnega območja se je od takrat imenoval Pokrajinski muzej Ptuj. Leta 2009 je prišlo do organizacijskega preoblikovanja muzeja, vzpostavljena je bila enota Ormož, ki ima svoje

prostore v pristavi ormoškega gradu ter v ormoškem in velikonedeljskem gradu. Z novo ureditvijo se je spremenil tudi naziv muzeja, sedaj se imenuje Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož.

S širitvijo zbirk, povečanjem števila muzealij, muzejskih dejavnosti (kamor sodijo tudi pedagoška in andragoška dejavnost ter konservatorstvo in restavratorstvo) pa kadrovskimi okrepitvami so se od nastanka muzeja postopoma uveljavljali muzejski oddelki in službe, ki so oblikovali in razvijali kompleksni muzej. Strokovni delavci pridobljeno gradivo na osnovi študija in znanstvenega vrednotenja vsak na svojem področju nepretrgoma predstavljajo javnosti v stalnih in občasnih tematskih razstavah, posvetih in z objavami

Lokacije in stalne zbirke

Muzejske stalne razstave in izbrane občasne razstave na Ptuj so na ogled v gradu, grajski konjušnici in starih zaporih, arheološka dediščina je na ogled tudi in situ (na mestu odkritja) v mestu in bližnji okolici. Občasnim razstavam sodobne likovne umetnosti sta namenjena Miheličeva galerija in Salon umetnosti. Slednji je od jeseni 2012 do nadaljnjega namenjen arheološkim razstavam. V enoti Ormož so stalne zbirke in občasne razstave v gradu Velika Nedelja, ormoškem gradu in na grajski pristavi. Po besedah Andreja Brenceta stalne razstave v ptujskem gradu in enoti Ormož ves čas dopolnjujejo.

V ptujskem gradu so na ogled naslednje zbirke:

- Zbirka fevdalne stanovanjske kulture (vanjo sodi tudi zbirka tapiserij). O pohištvu v zbirki je bila februarja letos izdana obsežna knjiga evropskega formata »Razkošje na podeželju, Pohištvo v ptujskem gradu,« prva take vrste v Sloveniji.
- Grajska galerija gotskih umetnin,
- Grajska galerija baročnih umetnin,
- Stalna razstava Gospodje Ptujski
- Zbirka salonskih in godbenih glasbil,
- Zbirka orožja,
- Zbirka pustnih mask,
- Zbirka slik na steklo.

Med naštetimi imajo zbirke glasbil, tapiserij in orožja status zbirke nacionalnega pomena.

V **Razstavišču Stari zapor** je na ogled zgodovinska zbirka Ptuj z okolico v 20. stoletju; v **Salonu umetnosti** Arheologija Spodnjega Podravja, v **Miheličevi galeriji** pa Grafični kabinet Franceta Miheliča in Zbirka grafik Luigija Kasimira. Na prostem si je moč ogledati **I. in III. mitrej, Rimsko peč, Orfejev spomenik** ter **Povodnov muzej** (rimski nagrobniki).

Del enote Ormož sta **Grad in grajska pristava v Ormožu**, kjer so na ogled razstava Med Dravo in Muro s predstavitvijo arheološke dediščine obmejnih občin Prlekije in Medžimurja, Iz zapuščine dr. Otmarja Majeriča, Zbirka slik dveh likovnih kolonij, Zbirka Marka Sluge, Srednjeveška plastika z ormoškega območja, Ormož v času Karadžordževićëve in Titove Jugoslavije, razstava o lončarstvu na ormoškem območju Lonec lončarja hvali ter razstava Od igrače do žare, tematska predstavitev ormoške poznobronastodobne in železnodobne keramike. V **Gradu Velika Nedelja** pa si lahko ogledate bogato etnološko zbirko.

Kot je povedal Andrej Brenc, v letošnjem letu načrtujejo tudi preko 20 občnih razstav. Nekaj so ji že izvedli, od načrtovanih pa bo najpomembnejša in najbolj obsežna arheološka razstava z naslovom »Petovionske nekropole,« ki predstavlja segment bodoče arheološke stalne razstave. Študijska bo tudi razstava o vojaški bolnišnici iz 1. svetovne vojne v Strnišču pri Ptuj. Junija bodo izdali 4. muzejski zbornik z 18 strokovnimi članki muzejskih strokovnjakov.

Muzejska knjižnica

V shemi slovenskih knjižnic se muzejska knjižnica uvršča med specialne knjižnice. Že ime specialna knjižnica pove, da je literatura, ki jo obiskovalci dobijo v muzejski knjižnici, specifična, gre za gradivo s področja muzejskih strok: arheologije, etnologije in kulturne antropologije, kulturne zgodovine, restavratorstva, umetnosti, zgodovine in muzeologije. Knjižnica, ki deluje kot del javnega zavoda, je dostopna vsem uporabnikom, ne samo

zaposlenim v muzeju. Od zunanjih obiskovalcev je največ učencev, dijakov in študentov, ki potrebujejo gradivo za pripravo različnih raziskovalnih nalog.

Konservatorsko-restavratorska dejavnost PMPO

»V konservatorsko-restavratorskih delavnicah Pokrajinskega muzeja Ptuj - Ormož skrbimo za zgodovinske tekstilije, med katerimi so za Slovenijo nacionalnega pomena bruseljske tapiserije iz 17. stoletja,« pripoveduje Andrej Brence. »Med njimi je serija štirih restavriranih tapiserij na temo Odisejevega življenja in šest verdur, ki prikazujejo krajinsko motiviko. V delavnici za les konserviramo oz. restavriramo lesene predmete, pri čemer je najobsežnejša zbirka pohištva, v delavnici za kovino skrbimo za predmete iz kovine, predvsem iz arheoloških izkopavanj in predmete, ki jih hranimo na ptujskem gradu - med njimi velja izpostaviti zbirko orožja, razstavljeno v grajskem palaciju. V delavnici v enoti Ormož pa izvajamo konservatorsko-restavratorske posege na keramičnih in steklenih predmetih, večinoma iz arheološkega oddelka. Posebej velja omeniti sodelovanje konservatorja-restavratorja za les pri restavriranju pohištva za izdajo obsežne monografije o pohištvu iz ptujskega gradu z naslovom 'Razkošje na podeželju,' ki je izjemna strokovna publikacija ne samo za slovenski prostor temveč tudi zunaj naših meja.«

V muzeju so še posebej ponosni na v celoti restavrirano serijo štirih bruseljskih tapiserij iz začetka 17. stoletja, razstavljenih v grajski jedilnici, ki prikazujejo Odisejevo življenje, na konservirano zbirko orožja, ki je ena izmed redkih zbirk v slovenskih muzejih, predstavljena javnosti, in je razstavljena v grajskem palaciju, na restavrirano pohištvo, ki je del opreme ptujskega gradu, v okviru projekta Razkošje na podeželju ter na edinstveno glasbeno zbirko, katere del so restavrirana glasbila.

Druge dejavnosti

Za skupine iz vrtcev in šol so v Pokrajinskem muzeju Ptuj - Ormož na voljo tudi pedagoški programi, ki poleg vodenega ogleda zbirk ponujajo še delavnice, demonstracije in delovne zvezke.

Za družine je na voljo Muzejski kovček (naloge za radovedne otroke in starše), Muzejski vikend (redne mesečne brezplačne delavnice za družine), med počitnicami pa še Muzejski kotiček (igralnica, v kateri so na voljo sestavljanke, slikanice, glasbila, kostumi, ...). Program za družine pripravijo tudi na Prešernov dan, v času pustovanja, na Mednarodni dan družin, Mednarodni dan muzejev, za Poletno muzejsko noč, za Ta veseli dan kulture, v decembrskih prazničnih dneh, ... (več na <http://pmpo.si/> in na FB). Na spletni strani muzeja najdete tudi spletno igrico »Bodi arheolog« in aplikacijo za pametne telefone.

Muzejska trgovina ponuja muzejske publikacije, turistične vodnike, kakovostne spominke in unikatne izdelke ter publikacije za otroke (slikanice, pobarvanke, ...), po ogledu pa si lahko odpočijete in se okrepčate v muzejski kavarni na ptujskem gradu. Slikoviti ptujski grad je ob sobotah tudi prizorišče poročnih obredov.

Načrti za prihodnost

Kot je za konec povedal v.d. direktorja PMPO Andrej Brence, v prihodnje načrtujejo ureditev grajskega griča z osrednjim grajskim poslopjem, žitnico, tremi hišami na severnem pobočju, konjušnico, nekdanjo upravno stavbo in petimi stolpi, ki dominirajo nad mestom in okolico. »S tem bi združili vso muzejsko dejavnost in ponudbo na enem mestu (kustodiat, delavnice, uprava, blagajna, trgovina, stalne razstave, občasne razstave, prireditve, sprehajalne poti, gostinstvo in kulinarika itn.). Obisk tako urejenega kompleksa, ki je v celoti last države, bi se zagotovo znatno povečal, racionaliziralo bi se delo ustanove ter zmanjšali stroški, ker muzej ne bi bil razpršen na številnih lokacijah in stavbah v drugi lasti. Ob stalnem dotoku sredstev bi v nekaj letih zaključili obnovo stavb in hortikulturno uredili pobočja. Grajski kompleks sredi mesta bi postal pravi biser kulturne in turistične ponudbe ter s tem tudi velika priložnost za turistične organizacije in druge ponudnike različnih storitev v mestu in okolici, da izkoristijo prihod številnih obiskovalcev.«

Verjamem, da si boste tudi udeleženci srečanja Dobrodošli doma 2015 na Ptuj z največjim veseljem ogledali bogate muzejske zbirke v Pokrajinskem muzeju Ptuj – Ormož in se tako seznanili z biseri slovenske kulturne dediščine.

Grajsko dvorišče Foto; Arhiv muzeja

Grad z juga Foto; Arhiv muzeja

Grad s severa Foto; Arhiv muzeja

Foto Arhiv Muzeja

Bakh in Ariadna Foto; Arhiv muzeja

Lončarska zbirka Foto; Arhiv muzeja

Tapiserija Foto; Arhiv muzeja

Portret Marije Terezije Foto; Arhiv muzeja

F: Arhiv muzeja Foto; Arhiv muzeja

Srednjeveška plastika Foto; Arhiv muzeja

Zbirka glasbil Foto; arhiv muzeja

Zbirka mask Foto; Arhiv muzeja

Foto; Arhiv muzeja

Foto; Arhiv muzeja

Grajska jedilnica Foto; Arhiv muzeja

Grofova pisarna Foto; Arhiv muzeja

Mitrej Foto; Arhiv muzeja